

ФИЛОБЛОК

6. БРОЈ

ФЕБРУАР, 2025.

**ISTRAITE
MI VAS
PRATIMO**

НОВИ САД

Фотографија:
Жарко Ђокић

ФИЛОБЛОК

блокадни часопис

6. БРОЈ

ФЕБРУАР, 2025.

„У СРЦУ ЛУБАВ ЈАЧА ОД СМРТИ
У ГЛАВИ МИСАО ВЕЋА ОД ГЛАВЕ
И ТО ЈЕ ОДБРАНА ЗЕМЉЕ”

„КОЛИКО ЈЕ ЗЕМЉЕ ИЗА НАС
ТОЛИКО ЈЕ СНАГЕ У НАМА
И ТО ЈЕ ОДБРАНА ЗЕМЉЕ”

ОДБРАНА ЗЕМЉЕ,
БРАНКО МИЉКОВИЋ

РЕЧ УРЕДНИШТВА

Велики број пристигле поезије за нови број приписаћемо епским догађајима у којима учествују наше колеге из целе Србије. Шести број Филоблока излази након блокаде три моста 1. фебруара у Новом Саду. На овај протест били смо позвани сви, а и изгледало је као да се цела Србија састала у Новом Саду те суботе. Наше храбре колеге су на овај протест кренули пешке и својим храбрим корацима показали на шта су спремни зарад правде. Током своје дуге и тешке шетње, студенти-шетачи сусрели су се с милим лицима житеља градова и места кроз које су пролазили и који су својом несебичном подршком доказали да навом путу студенти нису сами. Овај број посвећујемо студентима-шетачима, колегама из Новог Сада, као и свим дивним људима који су дошли из целе Србије да подрже студенте.

До испуњења захтева!

Фотографија: Жарко Ђокић

САДРЖАЈ

ПОЕЗИЈА 10

- Глас народа 12
- Учитавање 13
- Лимански парк 14
- Други снег 15
- Не дозволи Боже! 16
- Правда 17
- Борба за спас 18
- Студентска бајка 19

ПРОЗА 20

- Иследник 22

ЕСЕЈИ 26

- Мрежа, терен и моћ 28
- Зна се ко је јамио! 34

ПРЕВОД 38

- Лутање 41

ФОТОГРАФИЈЕ 42

ИЛУСТРАЦИЈЕ 56

ПОЕЗИЈА

Nikola, napravila sam ti malo reda u ateljeu ♥ Dani ♥
Ljudi koji ovde borave i prave transparente:

OČISTITE PROSTOR PLZ. KO GOD JE
Ribanje, metlanje, SVE. PLZ.

30.01.2025

@dzezeve_balkana

UZ STUDENTE

HEMIJA
DA SE

OTKRIĆEMO
TAJNU THIJI

DOKUMENTASJE
ŠE

NE POPUJTA

EXPRO 2027

Erce je mo
riplena... što
divas kad re
sviras?

Vaziiiiiii!!!

Pravii

НИЧИЈА НИ

OPERA

11:52

explode

ГЛАС НАРОДА

Небеса над страдалима плачу, ћути и киша
Одјекује тишина и пошта, док је власт све тиша и тиша
Сви се питамо – срамота ту где је
Зар по људским животима заборав да веје

Хладна срца нисмо, опроштаја нема
Нек наша побуна бруји као главна тема
Народ је устао, са стране неће стајати
Због борбе и слоге одбија се кајати

На улице изађи, за страх није време
Садимо за будућа поколења наде семе
Посматрача је до сад превише било
Уздигни се братског јединства сило

Пресекли смо омчу лажи, идемо даље
То је порука коју народ шаље
Народ је устао, са стране неће стајати
Због борбе и слоге одбија се кајати

Поверења нема више, маске су пале
Не допуштамо представу како су жртве мале
Целом планетом наша срца се буде
Мраку је дошао крај, нек сад наши гласови суде

Наша тишина ће се најјаче чути
Склањамо таму што нам земљу мути
Народ је устао, са стране неће стајати
Због борбе и слоге одбија се кајати

Ана Берић

УЧИТАВАЊЕ

отварам прозор и пратим глас који се од мене одваја
као урлик степског вука
преображава се у штуцање бебе
цвокотање хиљаду зуба и тихо хукање шумске сове
вапај за новим смислом
освајање нове ноћи

само блага дрхтавица
ковитлање у дебелом цреву
и поново те нађох, ноћас

Даница Николић
Филолошки факултет

ЛИМАНСКИ ПАРК

Још мраз се топи са огољених грана
И кроз прозор иња помаља се зора
Чују се и гаџи још промуклих врана
И пуцкање тихо залеђених кора

Први се пролазници благим смешком здраве
А керићи њихови једни друге њуше
И кроз парк преко све смрзнуте траве
Газе можда давно изгубљене душе

Ево прве помоћи за дечицу гладну
Брижни људи носе јоште врео бурек
Јер у парку деца проведоше ноћ хладну
А сад јутром цветају као кукурек

Како су добри ти чаробни људи
Да од својих уста одвајају за младе
Чудо се крије усред таквих груди
Да због тога за нас јоште има наде

Кифлица, погача, мезетлука с тањира,
Сармица, подварка и пасуљ од јуче
Па печења, рена, ајвара и сира
Неће овде гладно остати ни куче

Ма свега овде има да се људи госте
Јер сад је доба кад слобода влада
Културни и паметни без и речи просте
Показаше срца јуначка, а млада

Добро јутро Србијо, добро јутро Нови Саде
Ослобођени, добро јутро, поздравите младе!

Радошевић П.

Фотографија:
Жарко Ђокић

ДРУГИ СНЕГ

Соња,
Хајде још мало да шетамо,
У бату наших корака већ слутим разрешење.

Соња,
Хајде још мало да им сметамо,
Имам луду жељу да им пркосим поштењем.

Соња,
Не зовем те ноћас да скитамо.
Јер скитати значи ходати без циља.
Соња, време је
Да се и ми питамо,
Крвава рука себи раку риља.

Соња,
Кад си пала, стали смо у гард
И спаковали младост у џепове капута
Соња,
Ноћас је нестварно леп град,
И нико се до свитања не склања са пута.

Љубомир Јанковић

НЕ ДОЗВОЛИ БОЖЕ!

Немој Боже!
Не дај Земљу!
Њен део странцу.
Ниси ти свачија већ нечија,
Земља једног народа и рода,
Не дозволи Боже ником да је прода!

Не дозволи Боже да се дели,
Сваки други човек другде да се сели.
Не дај прецима да се икад због нас стиде,
Не дозволи Боже друге да нас постиде!

Немој Боже!
Спречи и болести нам душе излечи.
Немој Боже!
Не дај стиду вечност да живи,
О боже нека прођу ови дани сиви!

О Боже!
Грехове спречи,
Све у човеку постојано грешно лечи,
Дозволи грешноме покајање без речи,
Једина си праведна изванземаљска сила.

О Боже!
Врати веру и наду из погледа у очима мајке,
У очима што је сузе за тобом пролила.

О Боже!
Једна је Земља и мати!
Не дозволи сину да са сином зарати!
Изгубљену слогу ти нам што пре врати!

О Боже!
Дај родност свачијој њиви,
Нека завист међу нама више не живи.
Нека свако са вером саживи у тешке дане,
Заједно и сложено излечићемо наше ране.

О Боже!
Једино тако ће моћи,
Тешке ове дане,
Свако од нас да преживи.

Лука Драгојловић

ФИЛОБЛОК: 6. БРОЈ

ПРАВДА

На ободу небеског свода
Прелепа дама божанског рода
У белој хаљини одевена
Звезданом површином покривена

У то дође црна руља
Рукама крвавим хаљину јој прља
Тамним повезом прекрише јој очи
И однесоше је у таму ноћи

У тамници провела је осамдесет и два дана
Али није никада била сама
Увек је уз њу било петнаесторо људи
Слобода је то за чим свако од њих жуди

Кроз пукотину пробија се трачак наде
И она тада чу све те људе младе
Отвори уста и завапи за помоћ
Да ли је коначно готова ова ноћ?

Низ путеве прострла се грмљавина корака
Да ли ће поново спознати живот без мрака?
То су хиљаде храбрих јунака и витезова
Време је да осване зора нова.

Милица Тодоровић
Стоматолошки факултет Панчево

БОРБА ЗА СПАС

Тежак период сада за све је нас
Хоћу у људима да пронађем спас.
Улице пуне горе од жеље
Да кроз нашу земљу правда завеје...

Борба је тешка, напорно се гази
Само да нам душу неко не прегази.
Гори у нама адреналин као буктиња
Вуче нас до краја као тркача мишићи бутина.

Овај се маратон истрчати мора
Да се не да наша светиња, ова наша мала гора.
Живети слободно, имати свој глас
У емпатији свих нас пронаћи спас.

Борба за живот сада нас гура
А, када све прође како треба, биће и по тура.
Не дај се земљо, јер наша си цела
Деца су наша будућност, деца су за начела!
Деца су сада наша у пуном гасу,
Деца ће нас научити вери и спасу!

Маша Матијашевић
Стоматолошки факултет
Универзитета у Београду

Фотографија:
Жарко Ђокић

СТУДЕНТСКА БАЈКА

У малој земљи, на брдовитом Балкану,
удружили се студенти у једном дану,
дају огромну жртву, не траже ништа,
осим да правда у земљи заблиста.
Сваког дана на улицама држе час,
да би охрабрили све нас,
учитеље, професоре, адвокате, лекаре,
позивају наше војвођанске паоре!
Око поднева петнаест минута ћуте, сами се пазе,
некоме сметају, па их аутомобилима газе,
палицама их туку, ломе и плаше,
Удружимо се!! Не дајмо студенте наше!!
Србија је мала тачка на мапи,
која за правденошћу вапи!
У земљи у којој је плагијат на цени,
како је то могуће, није јасно ни мени,
корупција цвета, надстрешнице падају,
увек невини људи страдају!
Ту су студенти као из бајке,
подсећају ме на вилењаке,
по ливадама корачају, пешке крећу,
ка Новом Саду слободи полећу!
У Инђији колона ослободилаца, мора да стане,
да се окрепи уз доста хране.
У шаторима да сновијају, под звездама сјајним,
као Мојсије некад са народом својим.
Зли чика не мирује,
контра митинге организује,
али као и у свакој бајци,
наши неустршиви, хвабри јунаци,
ће победити и за правду изборити,
а зли чика ће оставку поднети.
Све је у Новом Саду кренуло, знамо,
ту треба да стане, да ред уведемо само,
да се људи не плаше, да дигну глас,
да праведност Србије засија за нас!

Фотографија:
Марина Лукић

ПРОЗА

ИСЛЕДНИК

(Новела „Стопери”, одломак)

Једној девојци која је далеко,
уз наду да мисли могу да стигну
до Љубљане.

Сећам се кад смо Боби, Максим и ја седели у некој кафани на Јужном булевару, једној од оних прљавих и задимљених у какве смо као гимназијска (а Максим и ја тад већ званично и студентска) сиротиња излазили. Било је то неколико дана након што је раскинуо с Невеном. Циганин Бане, који је у тој кафани (којој ни сад не знам име) свирао виолину, те вечери се са својим оркестром није померио од нашег стола.

Боби није плакао. Смејао се с нама, док смо заједно певали.

„Цео град је плакао за нама
и тугу нам делио на пола
само ми смо одглумили срећу
растасмо се без туге и бола”

Размишљао сам о теби. О себи, заправо. И тада, за тим столом, и наредних дана, нарочито ноћу. Изнова и изнова сам узалуд све пречешљавао, премеравао, питао се где је била грешка. Знао сам да није била у мени, и опет сам се питао, и питао...

Патетика је *dress-code* ноћи...

Било би ме срамота да кажем колико сам заправо пута себи поновио ту твоју реченицу, док сам ноћу седео у соби 19 и гледао кроз прозор ко зна где, док ме је с појачала Зана клала тупим ножем:

„Тужне су моје јесени
Тужне су, кад ниси ту, кад ниси ту...”

Боби и Невена... Нема ту неке претеране филозофије. Код њих није било ничег драматичног као код мене и тебе, ничег трагичног, ничег од чега режеш вене у кади стоплом водом. Они су једноставно дошли на ону животну раскрсницу

пред којом се некад двоје људи нађу. Она је одскочила, и он није могао да је прати. Желео је, али је исто тако желео да живи по свом, и то је такође сасвим у реду. Боби је Невену волео зато што је знала шта жели, није никада околишала, нити се играла топло-хладно, а Невена је на њега пала јер је терао по свом. И због тога су се на крају и разишли. Боби је тих првих дана кроз разговор с нама провлачио реченице попут ма *лако је њој, драго ми је због ње, иако знам да њу није брига за мене*, и томе слично.

Али није било тако.

Ја сам Невену срео након пар месеци, сасвим случајно, пре него што је он отишао. Сели смо у кафић и испричала ми је све. Тих дана након што су се разишли била је у Миличином стану, плакала од ујутру до увече, толико је, каже, плакала још само кад јој је умро отац. Кад ми је говорила о њему, била је насмејана и гледала ме у очи, али били су то они тужни осмеси.

„Жао ми је због свега, али...”

„Разумем све.” рекао сам.

„Како је он?”

„Добро је. Ту је, с нама, виђамо се скоро сваки дан.”

„Кажу одавно вас нема у бару.”

„А, па, не свирамо више. Тад кад сте ви... Онда смо направили као малу паузу, и после тога нам се, право да ти кажем, није ни враћало.”

Слушао сам је како је само дивно говорила о њему, и питао сам се (да, опет сам се питао, јебем ти ја моју радозналост) да ли ти неком тамо исто тако говориш о мени.

И даље држим до мишљења да ме је Ана тешила. И да је све оно, за шта је говорила да није био проблем, заправо био највећи део њега. Али чак и да јесте, твој део проблема и даље стоји. А ја, чак и да могу да се вратим уназад, то не могу да изменим. Жао ми је што ће Ана ову моју реченицу прочитати, можда се и наљутити. Али одљутитиће се, зна она, ако сам у свом мишљењу погрешно, да је то зато што сам анксиозан (читај *шизофрен*).

Иако знам да ти то нећу рећи (јер сад више ништа није важно), мислим да би ти било драго да знаш да ми по први пут у животу сија сунце. И ослобађам се. И дивно је. И да сам знао да је овако дивно, раније бих ја то... Али онда се можда ништа од овог с нама не би десило. Мада, хтео сам ја да се ослободим, али остали смо вечито недоречени па...

Јебеш га сад, Мина. Целог живота сам се осећао као ретард, као да стално негде касним, заостајем за свима мојих година, док су одрасли просипали своје, ах, тако пребитне глупости о томе како сам паметнији и зрелији, за шта ме је, исто као и сад, болела патка. Тек сад сам схватио да нигде не касним, а и да никад није касно.

И надам се да неће бити касно ни за тебе, да ћеш и ти мало изаћи на сунце. Зато си, на послетку, и отишла тамо.

Мени није било као Бобију, али то ме није спречавало да све драматизујем више него што је требало. Вукао сам се по кафанама с њима тих дана кад си отишла, у свакој су ми свирали Не пружај ми руку на расанку, шетао сам као луд, лежао у соби и гледао у плафон, а онда сам почео да копам. По себи. Најгоре је кад си сам свој иследник. Признаш себи неке ствари, али онда себи натучеш на врат и много тога за шта ниси крив. Па се онда и од тога переш, од кривице која није твоја, а чини ти се да не можеш јер непрестано налазиш нове разлоге да окривиш себе, нове изговоре да не буде крив тај неко други. И тако се, чини ти се узалуд, трљаш, гребеш, као леди Магбет која узалудно покушава да спере жртвину крв с руку.

Него, да се вратим ја на ствар.

Сунце.

Лепо је сунце.

Лепо ми је.

И опет се смејем.

Почео сам да живим, Минче.

Да живим.

Василије Пантелић

Фотографија:
Жарко Ђокић

ЕСЕЈИ

АРИЉЕ
ЗА СТУДЕНТЕ

Фотографија:
Анђелија Милосављевић

МРЕЖА, ТЕРЕН И МОЋ

„Парна машина и њени потомци, железница и фабрика, трансформисали су сутруктуру друштва исто онолико темељно колико је и феудални замак то учинио.” — Арнолд Тојнби (Предавања о Индустијској Револуцији, 1884)

МРЕЖА

Друштвене мреже — често формализоване као математички граф у коме сваки чвор представља једну особу, а свака веза између два чворе представља познанство међу те две индивидуе — биле су предмет великог интересовања академске заједнице током целог 20. века, у друштвеним али такође и природним наукама. Амерички психолог Стенли Милграм спровео је експеримент (да, тај Милграм, не, не тај експеримент), сада познат као „Експеримент Малог Света” из којег је проистекла идеја о „Шест степена раздвојености” (Six degrees of separation), која каже да је просечно растојање између два чвора графа (особе) у друштвеној мрежи величине Сједињених Држава шест корака — или понекад формулисано као „Правило шест руковања”, које каже да ако би се једна особа руковала са 30 својих познаника, а затим од тих 30 познаника свако руковао са својих 30 познаника и тако даље, поновљено шест пута, свака особа у Сједињеним Државама би се руковала са некиме барем једном. Јасно је да се овде не ради о стриктним законима социологије, већ о грубим апроксимацијама.

И мада су овај, и слични куриозитети окупирали умове академика, концепт друштвене мреже у 20. веку није могао да искочи из страница књига и журнала и постане нешто више од веома примамљиве апстракције. Иако су многи изуми, локомотива и телеграф, на пример, муњевитом брзином смањили свет, физичка дистанца остала је неизбежна стварност. Ово, међутим, није заувек остало тако. Могуће је бескрајно расправљати о томе када се промена коначно и у потпуности догодила, али у неком моменту раних две хиљаде десетих, простор је подељен на физички и дигитални.

Физички простор је свет у којем је наше постојање у својој целисти, наше присуство је трајно, и у њему првенствено фигурира раздаљина. Ми, и сви остали делови физичког света, постојимо на тачно једном месту, и дистанца међу објектима је кључан податак. Локуси активности физичког простора су места — тргови, институције, домови итд.

Дигитални простор, мада је заиста у питању само додатан слој конструисан поврх физичког, у свакодневним активностима доживљавамо као потпуно опипљив и потпуно дистинктан од физичког. Дигитални простор је безличан, наше постојање у њему није

перманентно и испресецано је, комуникација је моментална. Уобичајена пракса је да свако поседује више тачака контакта које стално држи у својем непосредном видокругу. Физичка дистанца не постоји, све растојање је управо растојање између чворова на мрежи, и мреже — било друштвене или идејне или какве друге — овде постају сасвим отелотворене. Информације теку низ споне у мрежи, а локуси активности су чворови мрежа — они могу представљати особе, идеје, догађаје, изјаве, итд. Поједини нови чворови постају предмети велике пажње и око њих људи формирају велики број нових чворова, који каскадно могу постати нови предмет пажње, док велика већина чворова остају потпуно опскурни. Због природе кретања у дигиталном простору, овај процес се одвија рапидно.

ТЕРЕН

Када се стање терена промени, коначне последице те промене — колико год биле драстичне — нису увек у први мах очигледне, поготову када те промене наступају постепено. Када се флаша савршено чисте воде, без пертурбације и умерено хлади на температури испод нултог степена, она може остати у течном стању, чак и до више десетина степени целзијуса у минусу. Та течност ће открити своју кристалну структуру тек оног момента када на њу дела каква спољашња сила.

Првог новембра 2024. године у Новом Саду обрушила се надстрешница железничке станице. Услед трагедије страдало је петнаест особа. Овај догађај изазвао је низ протеста широм земље. Током протеста студенти Факултета драмских уметности у Београду физички су нападнути. Двадесет петог новембра студенти ФДУ крећу са блокадом овог факултета и позивају колеге са других факултета да им се придруже. Студенти крећу са организовањем институције пленума — заједничке одлуке о делању доносе се на скупу на којем има право да присуствује сваки студент датог факултета, и свако носи глас једнаке тежине. Сами детаљи имплементације пленума разликују се од факултета до факултета, цео процес свакако није без турбуленција, али блокаде се распламсавају по целом високошколском систему Србије. До десетог децембра студенти преко тридесет факултета су започели блокаде. Ускоро, сви факултети Универзитета у Београду престају да спроводе уобичајне активности. Двадесет другог децембра студенти организују протест на Славији, на који долази преко сто хиљада људи, тиме чинећи један од највећих протеста у Србији. Блокаде крећу да се шире и ван високошколских установа, између осталог на средње и основне школе. У покушају да заузда ширење протеста, Министарство просвете Републике Србије доноси одлуку да се полугодиште у школама заврши недељу дана раније. Овај покушај није уродио плодом.

След догађаја се не завршава овде нити је ово исцрпан списак свих догађаја и активности вредних помена, а у оквиру студентских протеста 2024. године. Али ово јесте погодан моменат да се истакну неке чињенице у вези ових протеста. Велики протести који се разбукте након трагедије, или неког политичког дешавања у Србији, у последњих неколико година нису новина, већ су, шта више, уобичајена појава. Такође, велико присуство студената на протестима је подразумевано, ни ова појава није нова нити је ендемична било ком делу света.

Али, и имајући све то у виду, ни некакав посматрач са дистанце не може да не примети да се карактер ових протеста квалитативно разликује од претходних. Дакле, саморганизовани студенти факултета и универзитета у Србији, упркос чињеници да већина њих до сада није непосредно учествовала у политичком систему нити се бавила изучавањем истих и очито без широког организационог искуства или других ресурса мимо своје (незанемарљиве) енергије, постају окосница једног од највећих протеста у историји Србије.

Међу факторима који су ишли на руку студентима, могли бисмо разматрати стање државе, расположење народа и политичку климу, али се ти фактори битно не разликују у односу на време прошлих протеста, а ти протести нису досегли ниво значаја ових.

Оно што студенти поседују је јединство, које је тројако — јединство у физичком простору, јединство у дигиталном простору и јединство у сврси — а које је каналисано у акцију кроз институцију пленума. Сваки од ових елемената је кључан и без само и једног од њих сви остали падају у воду, те је неопходно сагледати сваки од њих понаособ:

1. Јединство у физичком простору је основно, огледа се у дељену заједничких физичких локација и физички ограничених ресурса, а доводи неминовно до комуникације, компромиса, стварања групне кохезије и формирању заједничког идентитета. У ужем смислу, говоримо о физичкој локацији факултета, учионицама. У ширем, говоримо о целом граду, студентским домовима и др. Без јединства у физичком простору тешко је уопште говорити о основним условима за заједничко деловање, а камоли о формирању институције пленума. Мада, тачно је да постоје заједнице формиране искључиво у дигиталном простору, које настају око одређене идеје или циљева, а чији чланови немају физичког контакта — неке које чак имају одређена плодносна остварења — овакве заједнице карактерише тенденција ка спонтаном распадању, слаба конзистенција, као и висок ниво социјалне изолованости чланова.

2. Јединство у дигиталном простору се пак огледа у заједничким чвориштима пажње на глобалном нивоу, што доводи до хомогенизације вокабулара концепата, као и такође у заједничким каналима и платформама комуникације. Заједнички

дигитални канали комуникације специфични за сваки факултет постоје већ неко време, али „онлине” настава за време пандемије је дефакто озваничила те канале и учинила присуство у њима неопходним условом за само студирање. Тако долазимо до ситуације где су пре почетка протеста сви студенти, попут ћелија „спавача”, подељени у одређен број канала/група за комуникацију (које је лако излистати) којима сви, не само да имају приступ већ и које сви активно прате. У оваквој ситуацији поделити информацију коју ће критична маса студентске популације видети постаје тривијално.

Иако је могуће оформити институцију пленума и без потпоре у дигиталном простору, овај дифузни вид организације онда може да опстане само у уском обиму или у простору (заједница која неминовно дели исти физички простор или географски изолована заједница) или у времену (реда величине дана, не недеља). С обзиром да студенти долазе са читаве територије Србије, као и на ниво стратификације у оквиру самих факултета, а и неопходног временског континуитета протеста, јасно је да се у дигиталном простору налази кичма и везивно ткиво овог покрета.

3. Наравно, било која количина додирних тачака, било физичких или дигиталних, неће довести до заједничке и усмерене акције ако изостаје заједничка сврха. Тако се показало евидентно да међу академским грађанима Србије постоји огроман степен поклапања циљева и воље за деловањем на друштвеном и политичком — у ширем смислу те речи — плану.

4. Коначно, можемо говорити о институцији пленума. Дифузна студентска популација са потпуно равном хијерархијом и овај вид организовања, показали су се као створени једно за друго. Ова поменути дифузност, која се огледа у разгранатости идеја и усмерења студентске популације, испоставила се високо кондуктивном за дијалектички процес, који се одвија у директном дијалогу међу студентима. Упркос фигуративном тумарању у мраку студената, с обзиром на непознату таблу на којој се налазе, усмерена дискусија се показала као успешна водиља. Са друге стране дифузност и непостојање хијерархије, прете да доведу до расипања енергије, и овде се решење пронашло каналисањем енергије кроз одлуке донесене на пленуму, које прелазе у конкретна дела. Такође, мада жива реч представља почетак дијалектике, с обзиром на природу константне повезаности, овај процес се, са различитим интензитетом, одвија константно током читавог дана, и број учесника у њему тешко налази паралелу у раније могућим системима.

Ово горе поменуто тројако јединство није ексклузивно за студенте и све овде написано може да важи и за друге групе које су у могућности да успоставе адекватне услове. Али не смемо занемарити виталност и капацитет за маневрисање у високодимензионалном простору модерног друштва — правни, медијски, политички, економски, и други, сви аспекти неизбежно улазе у доношење одлуке — који су млади академски грађани показали. Ову ренесансну црту сада заслужено могу да припишу себи, и она представља вредан ресурс друштва у целини.

Наравно, већ постоје интересне групе, професионалне организације, синдикати, и други, који у незанемарљивој мери успешно извојевају борбе за своје интересе. Али сви они неизбежно то чине користећи строге хијерархије и потпуно централизоване, једносмерне канале комуникације. Стога, овде говоримо о једној новој архитектури (руковања) моћи.

Осврнимо се још једном укратко на досадашње друштвено-политичко деловање студената. Постоји одређени број група грађана, организација, и странака, који претендују да се као цели фокус свога постојања баве здрављем друштва, ефикасношћу и правичношћу њеног функционисања. Неки од њих узимају се као валидни саговорници — како од стране јавних, тако и међународних институција — у питањима од националног интереса, упркос чињеници да на изборима могу да извојевају само крајње скромне резултате. Али не узимајмо резултате на изборима као релевантно мерило. Ове исте групе, организације и странке опробале су се у истој арени у којој се студенти сада налазе — као окосница протеста, покушавајући да служе као интерпретатори, артикулатори, и логистичка подршка воље грађана. Упркос незанемарљивим финансијским средствима и наводном искуству које поседују, нећу трошити речи о њиховом учинку. Да је исти постојао, никада не бисмо дошли до ситуације где је улога окоснице протеста пала на студенте.

МОЋ

Какав год био епилог тренутних дешавања, имплицитна је претпоставка да је улога студената у њима улога катализатора — елемента који улази у састав реакције, убрзава је, и из ње излази непромењен. Организационе структуре развијене у овом периоду биће распуштене, инфраструктура биће стављена ван функције, контакти ће бити запостављени, и наравно, пленуми ће престати да се састају. Не само да би ово „разоружавање” било насупрот интересима студената, већ и друштва генерално.

Но, шта је алтернатива? Чак и када капацитет за такво делање доказано постоји, да ли је активна улога на друштвено-политичком пољу нешто што се од сада треба очекивати од једног студента? Аргумент за то није немогуће саставити — као људи који праве искорак који ће у многоме одредити трајекторију њихових живота, и као људи који крећу да траже и уче да независно обликују свој простор, студенти имају потребу да ефективно спознају структуру и кретање друштвених токова, као и да поседују средства утицаја на исте. Поврх тога, млади академски грађани иступањем на пут високог образовања номинују себе за будућу темељну улогу у друштву, чиме добијају специфичан статус, као и специфичне одговорности — природно је да њихов поглед не може и не сме бити прикован за њихову непосредну околину.

Ова специфична позиција студената већ јесте у одређеној мери препозната и одређене студентске институције већ постоје, на пример студентски парламенти, улоге студената продекана и сл. Међутим, ове институције су или реликт неког другог периода или су одувек биле чисто церемонијалне. Њихове надлежности су јако

уске и оне нису у стању да адекватно подмире студентске потребе. Као такве оне су у највећој мери занемарене од стране студената и не фигурирају у студентском животу. Прелазак студентских пленума, великих састанка делегата или аналогних формата у званичне и примарне студентске институције може постати циљ студената. Размотримо шта би ово значило:

Пленуми студената су почели да се састају у ванредној ситуацији и под спољашњим притиском, што је довело до сабијања редова студената и омогућило глатко формирање ове институције. Да би наставили да се састају у редовним околностима, ван блокада, пленуми би захтевали додатан напор — неопходно је обезбедити што мању баријеру за учествовање и атмосферу кохезије где је јасно да су сви (студенти датог факултета) позвани да то чине. Такође је неопходна јасна процедура инокулације нових студената у учествовање, као и капацитет социјалне пресије у корист прихватања дужности. Нешто од овога може звучати екстремно, али бенефите деловања пленума прима сваки студент, а сама институција умире или буја сразмерно бројности активних учесника.

Пленуми не могу постојати у тензији са матичним факултетима, већ искључиво у симбиози. Обезбеђивање активности и обавезе око којих се факултети и сада ослањају на студенте, било оне формалне попут оних које обавља студентски парламент, или неформалне као што је помоћ у промоцији факултета, могу бити медијиране путем пленума. Само постојање образовних институција почива на деликатном односу између ученика и учитеља. Пленуми не смеју узимати професоре „на зуб”, осим ако овај однос није грубо нарушен. Исто тако, професори не смеју директно утицати на аутономију одлучивања студената.

Шира корист пленума, поред активности строго везаних за матичне факултете, била би попут оне у блокадном периоду — постизање студентског консензуса и материјализација студентске енергије. Материјализација се може огледати, као што је већ показано, у виду организације и спровођења скупова и протестних активности, али то такође могу бити активности хуманитарно-социјалног карактера, активности са циљем помоћи групи студената или појединцима, или друге.

Сва ова разматрања чине једну ствар очигледном, уколико би се студенти одлучили за наставак овим путем, то ће неизоставно подразумевати додатан терет и жртву — и то је, на крају крајева, исправно, јер сваки грам моћи је и грам одговорности.

Неуморан точак времена изрезао је нове бразде на терену. Старе карте више не осликавају стварност – време је за цртање нових, а са тиме и за повлачење нових граница. Куда ће ове линије сећи још увек је нејасно, али једна од руку која их црта сада је и студентска. Одлуке донесене или не донесене у оваквом моменту могу имати далекосежне последице.

Никола Јурасовић
njurasovic@gmail.com

ЗНА СЕ КО ЈЕ ЈАМИО!

О протестним песмама и бенду Зостер

Када сам дошао на идеју за овај есеј, мој главни подстрек био је озбиљан мањак домишљатости у избору пратеће музике за наше протесте. Не ломите ми багрење је свакако била обавезна, чак су и њени стихови одлично послужили за наше транспаренте. Има нас је сјајан избор, поготово употреба изведби уживо, где публика пева „Ми смо овде, има нас гомила!“. За разлику од Балашевићеве баладе, *Има нас* даје један енергичнији и оптимистичнији поглед на ствари, за оптимистичније и енергичније тренутке наше побуне. Међутим, то што су ове две песме толико прикладне никако није морао бити разлог да се искључиво њих две користе на јавним налозима блокада и позивима на протест разних појединаца и организација.

Свестан сам да је ту била и песма *Живети слободно*. О њој све најгоре. Драго ми је да је све мање чујем.

Ситуација се, међутим, у много чему променила док сам се наканио да почнем писати. Било је ту разног шаренила. Слободни сте допунити: песма *Свако за себе*, те бенд Мунгоси, *Зову нас улице* искоришћена на врло оригиналан начин, и још многи други извођачи, укључујући и Музичку продукцију и њихову песму *Сви у блокаде*. Посебно сам им захвалан на томе што имамо једну песму која је само за нас. Када се бавиш музиком, обично главни циљ треба да буде некаква универзалност, али не треба потценити значај песама које нас враћају у тренутак. На крају крајева, то што је *Wind of Change* о крају хладног рата није урушило њену популарност.

Моја потреба да вам се обратим, цењени читаоци је због следећег: запоставили сте много мој драги Зостер. По њиховим речима, ако се болест зостер појављује када опадне имунитет тела, бенд Зостер се појављује када опадне имунитет друштва. Не знам с којом, колико драстичнијом болешћу од зостера и којим осакаћеним друштвеним имунитетом бих морао упоредити наше блокаде да би ова метонимија издржала сопствену тежину. Свакако сам ту једну сличност уочио, и заинтересовао се да им мало истражим дискографију, у потрази за прикладним песмама.

Када кажем истражим дискографију, то је само фенси начин да кажем да сам се сетио триста песама које су прикладне за ову тему. Већ сам огроман обожавалац бенда. Свашта они имају што је политички и што је прикладно. Поготово желим споменути, јер се тиме нећу данас бавити, њихову рану песму чији је наслов, чини ми се, *Полиција*:

„Полиција ове земље никад неће стићи на вријеме
Јер нико се не држи своје струке, ноћас узимам правду
Узећу правду у своје руке”

Има више да се чује у песми од ова три стиха, наравно, између осталог и зашто је лоше узети правду у своје руке и зашто је важно да то не радимо ми, појединци, већ сви као друштво. Но, узмите то у своје руке, ја сам желео да се обратим поводом једне много прикладније и познатије песме (зато ми је и жао што је се нисте сетили!): *Ко је јамио...*

Прво, укратко о стварима на које се нећу концентрисати, јер се не тичу погодности за протест. Песма је музички јако интересантна, и постиже много уз јако мало елемената. Ритам, хармонија и инструментација су очигледно инспирисани традиционалном музиком западне Африке, мада не верујем да се ту превише пазило на веродостојност. И сам спот и музика ме више подсећају на филм *Кирику* него на било шта друго, али ипак мислим да таква инспирација иде одлично уз тематику ситног и крупног криминала. Наше асоцијације на овакву Африку су пре свега асоцијације једног комуналног друштва, где би сви требало да се пазе међусобно. Очигледно је и да се спот труди да нам ода тај осећај. Текст, у изолацији, не одаје утисак некакве повезаности с Африком, што мислим да је по песму и добро. Потребно је да та асоцијација ојача утисак осталих аспеката песме, а не обрнуто.

Текст песме паралелно прича о једном ситном лопову осуђеном на смрт, и великим лоповима који ходају на слободи. О корупцији која изазива сиромаштво, с којим се потом немилосрдно обрачунава. О лоповима високог капитала који кажу нашем протагонисти: а ко је он да краде туђу муку и сне? Цела песма је у првом лицу, његове перспективе, и имам осећај и да је важно што управо почиње са: „Ко сам ја да крадем туђу муку и сне?” Одаје осећај збуњености и страха. Од почетка нам је јасно да тако строг обрачун са њим није праведан, поготово јер су крали њих четворица: они су крали мало више, а ја сам био лијен. Како симпатичан начин да се каже да су неупоредиви „системски криминалци” и они који траже дванаест долара. Због оваквих стихова увек замишљам овог лопова као једног младог момка или чак као дете.

„Магија, ћири бу, ћири ба
Нестала је лова преко папира
Без испаљеног метка од непознатог стријелца
Ујео је вук кењца”

И ето га, слободно прилажем ова четири стиха заједно с другим изразито и непријатно прикладним стиховима које смо на протестима чули. Непријатно је пре свега што те песме нису писане за нас, а тако пристају. Што је одавно јасно да корупција убија, али до сад њене плаћенике нисмо звали убицама. У прва два стиха просто и народски се представља корупција и како је доживљавамо: ето, нема, нестао новац. Чак и без „испаљеног метка од непознатог стрелца”, још једне технике како се овде носе с политичким противницима, имамо смрт, крађу, репресију и једно велико „Па шта?” од наших власти. Ујео је вук кењца.

Хтео бих мало да закочим док не помислите да идеализујем. Песма је писана за неко опште питање корупције, ако могу тако да га назовем, а не овако конкретно и насилно као што је наше тренутно стање. Али не мислим да има ишта лоше у томе. За разлику од *Сви у блокаде*, ова песма је писана са претензијама универзалности. Било је потребно да буде мало општија да би била универзална. Уосталом, ако *Зову нас улице од Плавог оркестра* (од свих бендова!) може да се искористи за протест, *Ко је јамио...* би итекако требало.

Желим само кратко скренути пажњу на два стиха који ме изразито нервирају и да их искористим као пример песницама:

„А ја висим објешен млад за дванаест долара
А ја висим објешен млад због лажног морала”

Ништа брже и боље не избацује из поетског расположења ваше читаоце и слушаоце него кад им директно кажете о чему је песма. Јасно нам је из свега осталог што сте рекли, Зостер бенде, да је ово песма и о лажном моралу и томе како се он користи. Немојте нам цртати. Уосталом, насликали сте портрет једног наивног лопова коме је сад одједном јасно шта је прави, а шта лажни морал? Лично ми ова два стиха спуштају песму из С+ ранга. И даље ми је фантастична, али ме боли што је савршенству тако мало фалило. Поготово јер је, по мом мишљењу, била довољна једна јако ситна измена. Због јавног морала, а не лажног морала. Задржава ритам и звучи јако слично. Такође ми звучи као разлог које би власти дале овом младом, наивном лопову зашто га бесе, чиме се наставља његово цитирање својих мучитеља с почетка песме.

„Ко је ишта крао, нека врати све
Ко је био лопов, нека не буде
Амнестија из године те и те не вриједи за мене”

Ои стихови су мање прикладни за нашу побуну, и надам се да никада неће ни бити. Амнестија из године те и те је управо начин на који најчешће заврше најгори лопови: некажњени, јер су потребни за неку нову власт. Све што радимо сада, радимо управо да тако не буде. Боримо се за одговорност и правду. Међутим, ови стихови су супер да још једном скрену пажњу на главну тезу песме: кажњавамо сиротињу строгим и брзим казнама, док богати лопови пролазе некажњено на сваки могући начин.

На самом крају песме чујемо нешто на шта се намерно до сад нисам осврнуо, а то је њен наслов! Узгред, правилно сам записивао наслов песме у тексту до сад. *Ко је јамио...* је прва песма на албуму *Фестивал будала*. Последња је *...Јамио*, и у питању је акустична обрада ове песме. Поред одличног начина да се заокружи албум, песма сама по себи звучи дивно. Обавезно је послушајте, можда вам се свиди више од оригинала!

Док хор пева „Ко је јамио, јамио” певач понавља „Who has taken has taken, who is not is not mistaken”. „Ко је јамио, јамио” је израз чест на нашим просторима да опише крађе какве су биле нормалне у транзицији из социјализма у капитализам. Описује, наравно, и све огромне и државне крађе овог типа, и некакву резигнацију таквим стањем, сличну као ону из рефрена „Магија, ћири бу ћири ба”. Енглески текст (чест уметак за ране песме Зостера) даје једну малу другачију слику.

„Who is not is not mistaken”, каже певач, док се на снимку у том тренутку његово тело пење у ваздух и прстом упира у тројицу преживеле браће, које истог тренутка бесе. Крај је, што би се рекло, горко сладак. Наш јунак је обешен, и ту нема назад, али је правда макар стигла и веће лопове. Ништа од овога не може се наћи у самом тексту. „Who is not is not mistaken” би могао више бити позив на поштење и истрајност у њему, него обећање да ће правда стићи неправедне. Не би ме чудило да је спот оптимистичнији како би имао заокружену причу, између осталог.

У овом тренутку бих ипак мало одступио од текста и ваш фокус скренуо на спот. Управо то је ситуација у којој се ми сада налазимо и битка коју водимо. Боримо се да одговорни носе последице за своју смртоносну корупцију, да бисмо живели у друштву које много мање подсећа на ово из песме. А не треба нам никаква виша сила да бисмо пронашли одговорне. Јако се лако препознају: *Руке су им кржаве*.

Симо Ђуричић,
апсолвент катедре за општу књижевност и теорију књижевности

ПРЕВОД

Фотографија:
Жарко Ђокић

迷途

沿着鸽子的哨音
我寻找着你
高高的森林挡住了天空
小路上
一棵迷途的蒲公英
把我引向蓝灰色的湖泊
在微微摇晃的倒影中
我找到了你

那深不可测的眼睛

Песник: 北岛

ЛУТАЊЕ

Уз цвркут голубова
Тражим те
Висока шума сакрила је небо
На путељку
Један залутали маслачак
Води ме к сињем језеру
У дрхтавом одразу
Нашао сам тебе

Те недокучиве очи

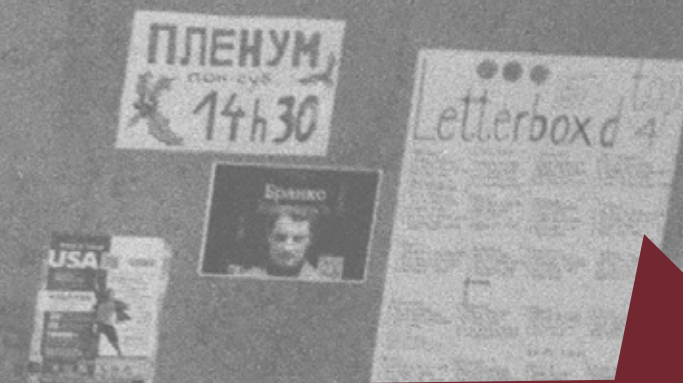
Песник: Бец Дао

Соња Младеновић

ФОТОГРАФИЈЕ

Фотографија:
Жарко Ђокић

Аналогна фотографија:
Анђелија Милосављевић

1.2. НА 3 МОСТА, НОВИ САД

Марина Лукић

ПОД НАШОМ АУТО-КОМАНДОМ, БЕОГРАД

Мина Вукашиновић

Жарко Ђокић, Ниш

БЕРМУДСКИ ТРОУГАО - ГДЕ ПРАВДА НЕСТАЈЕ

ДОШЛО НА НАПЛАТ(Н)У

Жарко Ђокић, Ниш

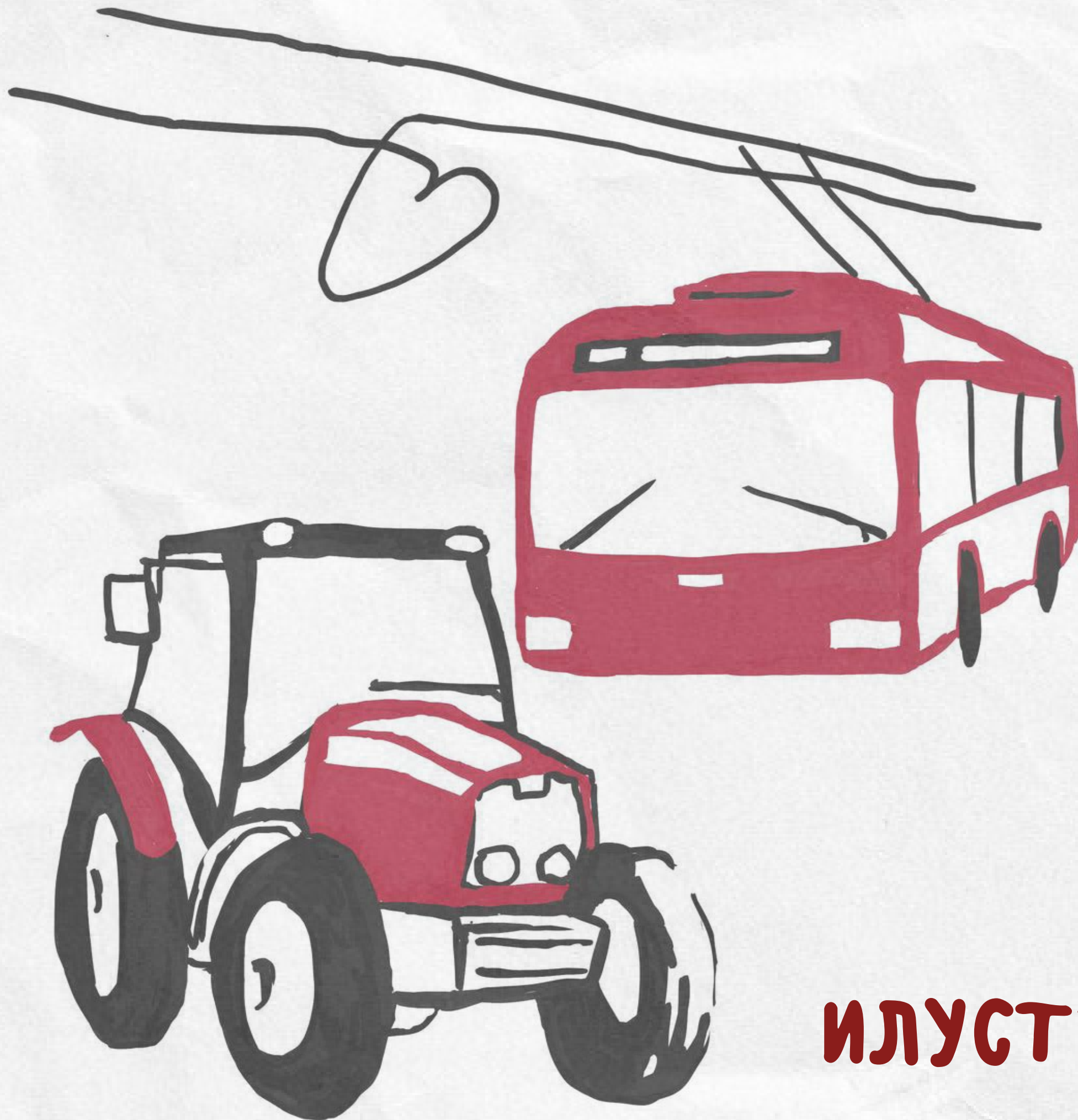

Жарко Ђокић, Ниш

ЈУЧЕ ЗОВЕШ НА ДИЈАЛОГ, ДАНАС ПАЛИЦЕ

Ања Алексић

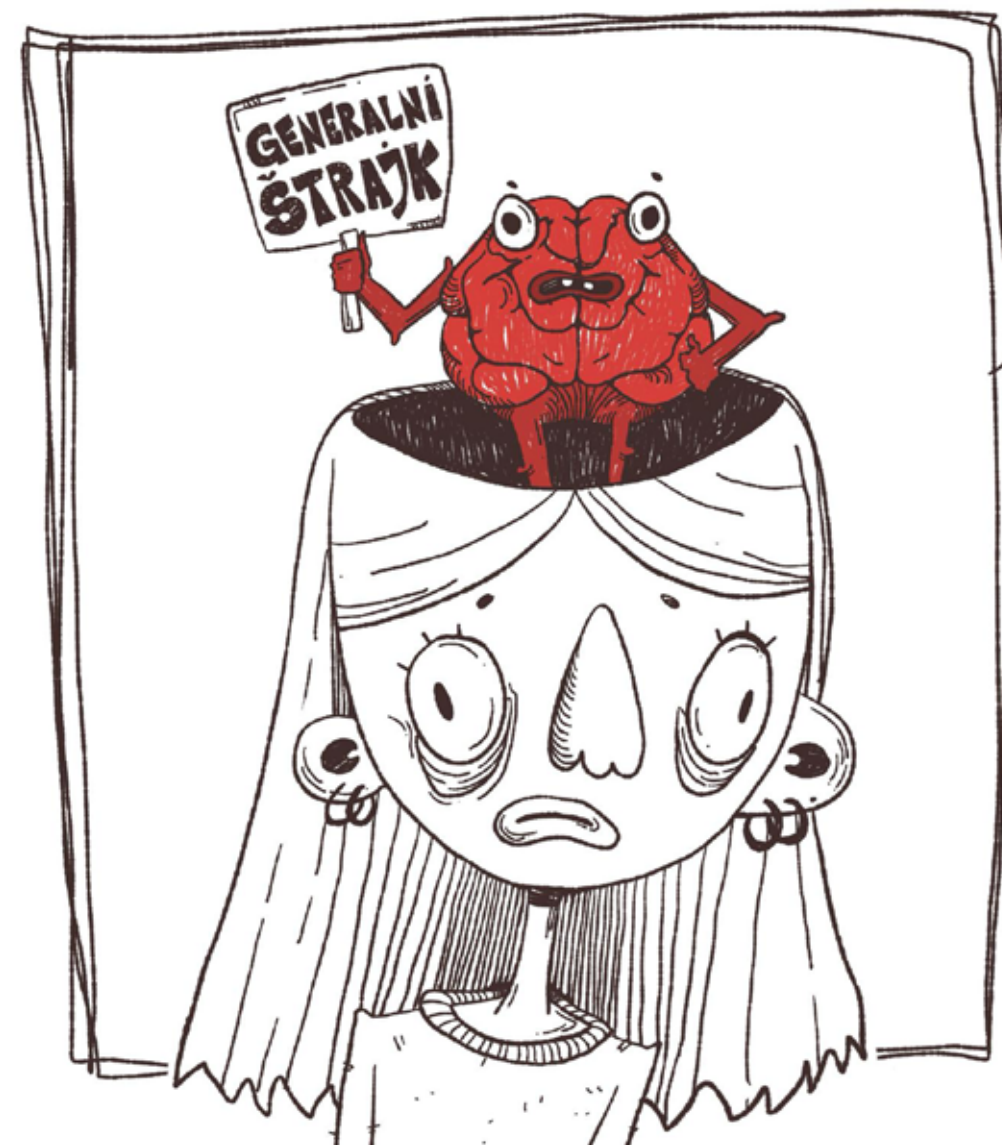

ИЛУСТРАЦИЈЕ

СМРТ, СМРТ, ЦРНА СМРТ,
ТИ СИ ДОШЛА ПО ЊУ, ЈЕ ЛИ?

ДШ.

Пандора Ада Андрејевић

Илустрација: *Ања Алексић*

ФИЛОБЛОК: 6. БРОЈ

Уреднице:
Ања Давидовић
Милица Арбутина

Лектура:
Ања Давидовић
Милица Арбутина
Ина Станковић

Прелом и дизајн насловне:
Миа Ковач

Фотографија на насловној:
Марина Лукић